Rapport från studieresa till Oslo 17-19 juni 2019

Vi såg Biblo Tøyen och bibliotekfilialerna i Tøyen, Grünerløkka, Furuset (Fubiak) och Stovner.

Hela barnavdelningen fick åka till Oslo! Förutom alla intryck vi fick, Oslo visade sig vara ett utomordentligt ställe för en studieresa, hade vi en riktigt trevlig tur tillsammans.

Vårt mål var att inspireras, att se sätt att tänka utifrån nya perspektiv, inför vårt eget omskapande av biblioteksrummet. Vi siktade in oss främst på Biblo Tøyen, men vi hann också med att se fyra stadsdelsbibliotek inom Oslos biblioteksorganisation Deichman. Alla var nyligen ombyggda eller upprustade och hade delvis samma formspråk och praktiska, flexibla lösningar men också med helt olika inredningsdetaljer. Alla bibliotek vi besökte inspirerade, både i stort och i smått.

Rent rumsligt inspirerades vi av hur man har lyckats skapa rum som är spännande och vackra, men också funktionella och flexibla. Det handlar om miljöer som väcker nyfikenhet via material-, färg- och möbelval och som lockar till utforskande, mys och läsning genom byggen av diverse kojor och kryp-in.

På Biblo Tøyen jobbar man mycket med återbruk på flera sätt. Man har vågat lyfta in stora och riktiga lastbilar och skidliftar i lokalen och visar hur spännande miljön kan bli då man väljer att jobba med det autentiska och fullskaliga istället för att bygga modeller i mindre format. Det blev ett häftigt och fantasieggande rum utan att göra avkall på behovet av lugn för målgruppen. Köket, som beskrivs som lokalens hjärta, är inbyggt i en lastbil och andra aktivitetscentra (makerspace för tex pyssel eller PC-teknik) inrymds i andra fordon. Biblo Tøyen är i hela verksamhesidén tydligt inspirerad av Stockholms TioTretton och en fristad för barn i mellanåldern.

På Grünerløkka har man byggt en ny barnavdelning med genomgående naturtema som nog kan tilltala både mindre och större barn. Man har inte prutat på lekfullheten men inte heller landat i ett alltför barnsligt formspråk eller alltför barnsliga färger i rummet. Här får också ljuset en viktig roll, att skapa ett lugn och samtidigt en lite magisk stämning, men med starkare ljus när det behövs för tydligheten.

Kojorna eller krypinen är många på biblioteken i Oslo. Trygghet, resonerar de, kommer före inspiration och det är viktigt att kunna dra sig undan men samtidigt ha sikt ut mot lokalen. Vissa krypin är konstruerade så att man både kan sitta ensam och många i dem. Vissa är tematiska (fordon, hav, natur...) andra enklare. Det verkar fungera bra på alla bibliotek, men det märks tydligt att man känner större ansvar för att tex plocka upp skräp på ”sitt eget” Biblo Tøyen än på andra ställen. På ett bibliotek med häftiga scenografiska lösningar klagar man på att man inte fått budget för underhåll eller extra rengöring, vilket kan leda till att rummet snart blir slitet och mindre lockande.

Några av biblioteken har övervägande hyllor längs med väggarna, vilket frigör golvyta och skapar utrymme för att göra saker i rummet. Hyllor på hjul eller hyllor som hänger längs med skenor i taket ger möjlighet att snabbt möblera om och anpassa lokalen efter behov som uppstår. Flyttbara låga hyllor mitt i rummet gör också att det känns luftigare. I Furuset är man samlokaliserad med ett aktivitetshus och hela biblioteket kan förvandlas till en lokal med stora och små scener på kvällen. Målet var att öka samarbetet, bryta barriärer mellan aktörer och inför publiken, men kan betyda väl mycket möbelflytt ibland, säger personalen.

Kommunikationen är sparsmakad och man riskerar inte att drabbas av ett överflöd av information. Digitala tavlor och enkla samlingsaffischer med veckans alla program samlar ihop det viktigaste och ger en tydlig överblick. Svarta skyltar och knubbar med vit text, ofta med tavelkrita för flexibilitet och karaktär. Man har lyckats väl med ett gemensamt formspråk för Deichman-biblioteken, det känns tydligt att det är ett Deichman-bibliotek man besöker, samtidigt som respektive bibliotek också har givits sin särprägel och anpassats efter lokala behov.

Många smarta lösningar fanns också, som hur man förvarar kläder eller föremål till olika sorters verksamhet, ofta fina och fantasifulla.

Vi hade hoppats få lite tips på hur man jobbat med brukarinflytande men fick det inte riktigt. När man frågade barnen inför bygget av Biblo Tøyen kunde de inte riktigt föreställa sig något annat än det redan befintliga, då ganska tråkiga biblioteket och man fick inga relevanta svar. Så man anlitade en arkitektpsykolog!

Vi fascinerades av att mat var en så viktig del i bibliotekens verksamhet. Maten mättar många munnar i utsatta områden, men det är också ett sätt att arbeta

vidare med bibliotekets funktion eller roll som mötesplats. Eftersom lärandet är ett tydligt mål i Oslo låter man ofta matlagningen ta sin utgångspunkt i kokböcker eller författande av recept och detta kan fungera som en läs- och skrivfrämjande aktivitet.

Vad gäller programverksamheten inspirerar bland annat Biblo Tøyen med sitt drop-in-tänk (som exempelvis sänker tröskeln för att delta i program) och sina temaveckor där man låter ett tema fullständigt ta över biblioteket och som ofta kretsar kring gemensamma utmaningar. Biblo Tøyen visar också på vikten av att göra saker ute i rummet. Det synliga görandet i rummet, som möjliggörs när man inte låser fast sig vid programverksamhet som bedrivs i ett stängt och avsides beläget programrum, kan väcka intresse, locka deltagare och öppna upp för delaktighet. Att arbeta med många uttrycksformer i samband med program, men att ständigt låta dem ta sin utgångspunkt i berättelser/böcker känns också viktigt efter våra studiebesök. Det handlar om att inte tappa bibliotekets grundläggande fokus på litteraturförmedling och läsa/skriva.

Avsaknaden av mångspråk och tillgänglighetstänk var tydlig, framförallt på Biblo Tøyen, där personalen har lite dålig koll på bl.a. läsnedsättningar. Vi påmindes om hur viktigt det är att ständigt hålla alla grupper i fokus. Det märktes att ingen i Biblo Tøyen- personalen är bibliotekarie, trots att de jobbar med böcker på olika sätt i verksamheten. Å andra sidan har personalen, istället för sedvanligt bibliotekariearbete med reservationer, bokuppsättning etc., god tid att fånga upp barnen och deras behov. Och det är ju viktigast.

Tack för bidraget!

Ewa, Liselotte, Lina, Linn, Maja, Kasia, Julia och Anna-Klara

Bibliotek Uppsala, Stadsbibliotekets barnavdelning

140